

Enkele reflecties op de Europese platform consultatie

Wat hebben Google, Facebook, AirBnB, mijn lokaal meal-sharing-network, YouTube, Bol.com, Netflix, Pirate Bay, Spotify, Drop box en de website van de Volkskrant met elkaar gemeen? Op het eerste gezicht niet veel, behalve dat ze allemaal onder de definitie van 'online platform' van de Europese platform consultatie¹ lijken te vallen. De consultatie moet de Europese Commissie (EC) meer inzicht geven in de juridische aanpak van platforms. En blijkbaar ook tot de grote 'theory of everything' leiden. Wie de vragenlijst leest, waant zich in een achtbaan door het informatierecht: van auteursrecht, recht op databescherming, de verantwoordelijkheid van internet tussenpersonen tot Internet of Things, de cloud en transparantie. Het lijkt er op dat voor de kerst elke sectie en sub-sectie bij de Commissie haar eigen wenslijstje aan vragen mocht invullen. Alleen was dit lijstje dan niet gericht aan de kerstman, maar aan bedrijven, platforms, academici, toezichthouders, consumentenverenigingen, en ja, zelfs burgers. Ook die mochten zich met deze vragen tijdens de kerst bevatten. Geen zin in de Nationale Wetenschapsquiz? Doe toch de EC consultatie.

Platforms zijn hot, niet alleen in Brussel. Ook Den Haag wil meer over platforms weten, en vooral hoe nu om te gaan met platforms. Reguleren? Of beter niet? Hoe? Waarom? Den Haag lijkt minder op de 'wisdom of the crowds' in te zetten, maar meer op de mening van experts, en heeft dus een aantal studies uitgezet.² Een opmerkelijk wijze conclusie van onze Minister Kamp op grond van deze studies is: "Er bestaat namelijk niet zoiets als 'het platform' en daarmee ook niet 'de platformregulering'."³ In plaats daarvan moeten problemen, waar die zich dan voordoen, bij de concrete sector en op een sectorspecifieke manier worden aangepakt. Platforms opereren namelijk niet in een vacuüm, maar zijn onderdelen van toenemend complexe en gespecialiseerde waardeketens. Ook vormen platforms niet alleen een bedreiging voor de realisatie van beleidsdoelen (zoals de EC consultatie lijkt aan te nemen) maar ook kansen.

Daarnaast zijn platforms niet het enige voor de hand liggende aanknopingspunt voor juridische verantwoordelijkheid. Juist omdat een centrale taak van platforms het bij elkaar brengen van spelers is, is de realisatie van belangrijke beleidsdoelen vaak het resultaat van het samenspel van niet een, maar vele verschillende actoren. Neem als voorbeeld de heet bediscussieerde vraag of platforms een bedreiging voor het media pluralisme vormen. Of ze dit doen of niet hangt niet alleen af van het platform (zoals Facebook of Google), maar ook van het gedrag van de media en – het meest belangrijke – van gebruikers zelf.⁴ Een soortgelijke conclusie valt voor de vraag van de verantwoordelijkheid van tussenpersonen te trekken. Eén van de kernvragen waarop beide, Den Haag en Brussel, nog een antwoord moeten vinden is dus ook: hoe de taken, verantwoordelijkheden, risico's maar ook profijten tussen platforms en de spelers die zij bij elkaar brengen op een juiste en eerlijke manier moeten verdelen? En hoe zorgen wij ervoor dat het samenspel van velen leidt tot een omgeving waarin erkende maatschappelijke waarden zoals privacy, pluralisme, of eerlijke concurrentie gewaarborgd zijn? Om deze vragen te kunnen beantwoorden, is het belangrijk juist niet alleen naar de platforms te kijken maar naar de interactie tussen de verschillende deelnemers, hun *incentives*, mogelijkheden, instrumenten en doelen.

Maar terug naar de vragen die wel zijn gesteld. Wie vraagt krijgt antwoorden. Of: "be careful what you are wishing for". Een recente consultatie van de Amerikaanse FTC over de 'sharing economy' alleen heeft al meer dan 4000 antwoorden opgeleverd. Gezien de breedte van de EC consultatie kan ik alleen met huivering denken aan het aantal antwoorden die de EC op de (nu net gesloten) consultatie mag verwachten. Op het antwoord op de voornaamste vraag op mijn lijst, "Wat gaat de commissie nu hiermee doen" moet ik dus hoogstwaarschijnlijk nog een poos wachten. Rest mij alleen U, beste lezer, maar vooral de Europese Commissie, aanmoedigend toe te roepen: De beste wensen!

* Prof. Dr. Natali Helberger is hoogleraar Informatierecht aan de UvA.

1 Europese Commissie, Public consultation on the regulatory environment for platforms, online intermediaries, data and cloud computing and the collaborative economy, <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/public-consultation-regulatory-environment-platforms-online-intermediaries-data-and-cloud>

2 Het drietal studies (een over een analytisch kader voor platforms door TNO, Ecorys en IVIR; een twee van shareNL over innoveren en de kansen voor het milieu in de deeleconomie), <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/12/18/kamerbrief-over-toekomstbestendige-wetgeving-digitale-platforms-en-de-deeleconomie-waaronder-particuliere-verhuur-aan-toeristen>

3 Minister Kamp (EZ), Kamerbrief over toekomstbestendige wetgeving: digitale platforms en de deeleconomie, waaronder particuliere verhuur aan toeristen, Rijksoverheid, 18.12.2015, p. 2, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/12/18/kamerbrief-over-toekomstbestendige-wetgeving-digitale-platforms-en-de-deeleconomie-waaronder-particuliere-verhuur-aan-toeristen>

4 N. Helberger, K. Kleinen-Von Köningslów, R. van der Noll, (2015), Regulating the new information intermediaries as gatekeepers of information diversity, *info*, 17(6), 50-71.